

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงระบบกับความสำเร็จ
ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดชุมพร
The Relationship between Systems Thinking Support and Academic Administration
Accomplishment of Schools Perceived by the Teachers under the Secondary
Educational Service Area Office 11 in Chumphon Province

อาทิตยา ศักดิ์จันทร์* นัจรี เจริญสุข และสมคิด นาคขวัญ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Atittaya Sakjan* Natjare Jaroensuk and Somkid Narkkhwan
Graduate School, Suratthani Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงระบบ 2) ศึกษาความสำเร็จในการบริหารงานด้านวิชาการของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงระบบกับความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 11 ในจังหวัดชุมพรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนจำนวน 278 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น 0.93 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงระบบโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับดังนี้ ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการคิดอย่างมีเหตุผลด้านการส่งเสริมอิสระในการคิด และด้านการให้คำปรึกษา 2) ความสำเร็จในการบริหารงานด้านวิชาการของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนด้านการพัฒนาสื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีทางการศึกษาด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงระบบกับความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 11 ในจังหวัดชุมพรพบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง ($r = .51^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : กระบวนการคิดเชิงระบบ การบริหารงานวิชาการ

Abstract

The purposes of this research were to study: the systems thinking support; the academic administration accomplishment of schools; and the relationship between systems thinking support and academic administration accomplishment of schools perceived by the teachers under the Secondary Educational Service Area Office 11 in Chumphon Province. The sample were 278 teachers selected by simple random sampling. Data were collected by using a questionnaire with yielded the reliability of 0.93. The data were analyzed by using mean, standard deviation and Pearson product - moment correlation coefficient.

The research resulted showed that the overall and individual systems thinking support was at a high level ranked in descending order: knowledge creation, logical thinking, freedom of thought support and counseling. The overall and individual academic administration accomplishment of schools was at a high level ranked in descending order: school-based curriculum development, learning process development, assessment and credit transfer, educational media innovation and technology development, educational supervision, and research for educational quality development. The relationship between systems thinking support and academic administration accomplishment of schools perceived by the teachers under the Secondary Educational Service Area Office 11 in Chumphon Province showed a moderate positive correlation ($r = .51^{**}$) at statistical significance level of 0.01.

Keyword : Systems Thinking, Academic Administration

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ ประเทศจะเจริญก้าวหน้าต้องอาศัยการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจการเมืองสังคมและวัฒนธรรมการพัฒนาในด้านต่างๆ โดยอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญเพราะคนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ายิ่งกว่าทรัพยากรใดๆ แต่คนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาโดยเฉพาะกระบวนการคิด การคิดมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในสังคมนานาประเทศทั่วโลกต่างกำหนดให้การพัฒนาความสามารถในการคิดเป็นเป้าหมายสำคัญของการศึกษาทุกระดับชั้น และทุกสาขาวิชาสำหรับการศึกษาไทยได้กล่าวถึงความสำคัญของการสอนคิดไว้อย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 4 มาตรา 24 ว่าสถาบันการศึกษาทุกระดับจะต้องจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการคิดและคิดเป็น ทั้งนี้เนื่องจากโลกปัจจุบันเป็นโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี บุคคลสามารถรับข้อมูลข่าวสารต่างๆได้จากทั่วโลกจากหลายทิศทางเพียงในระยะเวลาสั้นๆ อีกทั้งข้อมูลที่รับเข้ามามีความหลากหลายที่บุคคลจำเป็นต้องพิจารณาข้อมูลเหล่านั้นอย่างถี่ถ้วนจะต้องสามารถคิดวิเคราะห์เลือกรับและปฏิเสธข้อมูลข่าวสารได้สามารถเลือกใช้ข้อมูลได้อย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์โดยการพิจารณาไตร่ตรองก่อนตัดสินใจเชื่อหรือปฏิบัติตาม (กฤตพร แซ่แง่ สายจันทร์ และกัลยากร ภิญโญ, 2558)

ทั้งนี้การคิดขั้นสูงในฐานะกลไกพื้นฐานของการพัฒนาคนจึงเป็นสิ่งที่ต้องพิถีพิถันและจัดการให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยพัฒนาศักยภาพในตัวบุคคลด้วยการมุ่งเสริมสร้างพลังความสามารถให้เจริญเติบโตอย่างเต็มขีดความสามารถ และจะต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ในที่สุด (อรอุมา รุ่งเรืองวิชกุล, 2556, น.1)

ผู้บริหาร และบุคลากรในองค์กรถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญที่สุด ซึ่งมีความหมายทั่วไปรวมถึงบุคลากรที่ปฏิบัติงานตามหน่วยงานต่างๆ ที่ประกอบกันเป็นองค์การงานที่ดำเนินการภายในองค์กรนั้นล้วนต้องเกี่ยวข้องกับคนหรืออาศัยคนเป็นปัจจัยสำคัญ เพื่อให้องค์การดำเนินกิจกรรมไปได้ และองค์การนั้นจะเดินไปในทิศทางใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งสำหรับองค์กรนั้นนั่นก็คือผู้นำหรือผู้บริหารเพราะเป็นผู้ที่ตัดสินใจกำหนดทิศทางวางนโยบายและรับผิดชอบต่อความสำเร็จและความก้าวหน้าให้แก่องค์กรดังนั้นองค์การจะพัฒนาไปได้ด้วยดีจำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีความสามารถมีภาวะผู้นำสูงและสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถและทักษะในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ ผู้บริหารทุกคนจึงต้องตระหนักและให้ความสำคัญในการพัฒนาตนจนถึงระดับความเป็นวิชาชีพ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานมีความเป็นอิสระในการตัดสินใจมีความสามารถในการกำหนดมาตรฐานงานการปฏิบัติและการประเมินผลด้วยตนเอง สถานศึกษาจึงต้องการจัดการเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนกระบวนการตนในการบริหารจัดการที่จะสนองตอบแนวทางดังกล่าว

การคิดเชิงระบบ (Systems thinking) เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของวิธีคิดของผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้ในการมองปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการบริหารสถานศึกษา โดยจะพิจารณาปัญหาเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสถานการณ์ (Events) ระดับแบบแผนพฤติกรรม (Patterns of behavior) และระดับโครงสร้างระบบ (Systems structure) (Kreutzer. 2001, 803)

ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเชิงระบบของผู้บริหารสถานศึกษากับความสำเร็จในการบริหารงานด้านวิชาการ ถือได้ว่าเป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาโดยมองเห็นวิธีคิดและภาษาที่ใช้อธิบายพฤติกรรมความเป็นไปต่างๆ รวมถึงความเชื่อมโยงต่อเนื่องของสรรพสิ่งและเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์ผูกโยงกันเป็นระบบเป็นเครือข่ายด้วยสภาวะการพึ่งพาอาศัยกันสามารถมองปัญหาที่เกิดขึ้นได้เป็นวัฏจักรโดยนำมาบูรณาการเป็นความรู้ใหม่เพื่อให้สามารถเปลี่ยนแปลงระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความเป็นไปในโลกแห่งความจริง ผู้บริหารจึงเป็นผู้ที่มีบทบาท และเป็นตัวจักรสำคัญของโรงเรียน เป็นผู้นำพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนไปสู่เป้าหมายปลายทางตามความคาดหวังของสังคม ชุมชน ผู้ปกครองและนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทในการจัดการศึกษา เป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ และการบริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาต่างๆ โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันมีอำนาจในการตัดสินใจ รวมทั้งการกำหนดนโยบายต่างๆ ของสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีคุณลักษณะที่ดีทั้งทางด้านคุณวุฒิและคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดีเป็นผู้นำวิชาชีพที่จะต้องมีความรู้ความสามารถจึงจะนำไปสู่การจัดและการบริหารสถานศึกษาที่ดีมีประสิทธิภาพ (ธีระ รุญเจริญ, 2550, น.7) และการที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายของการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นผู้บริหารจะต้องมีทักษะการบริหาร (วรชัย เยาวภาณี, 2552, น.15) และ Senge. (1990) ได้กล่าวถึงการคิดอย่าง

เป็นระบบซึ่งสรุปได้ว่าการคิดอย่างเป็นระบบเป็นการคิดในรูปแบบเชิงบูรณาการหรือการมองปัญหาแบบองค์รวมไม่แยกส่วนสามารถมองเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงของปัจจัยหรือองค์ประกอบต่างๆ ได้คิดโดยเชื่อมโยงเรื่องต่างๆ กับปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องให้ขยายขอบเขตออกไปเพื่อให้ได้มุมมองใหม่ๆ ความเป็นไปได้ใหม่ๆ โดยไม่ด่วนสรุปหรือตัดสินใจปัญหาก่อนจะได้มา ซึ่งแนวทางที่ดีที่สุดดังนั้นการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบจึงต้องมองถึงภาพรวมของปัญหาและบริบทของสภาพแวดล้อมของปัญหานั้นๆ ด้วย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษาในเขตพื้นที่รับผิดชอบ จังหวัดชุมพร โดยมีสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 22 โรงเรียน ได้ดำเนินงานตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ การปฏิบัติงานในส่วนของการจัดโครงสร้างและการบริหารงานตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนความก้าวหน้าในการจัดการศึกษาจะเห็นวาทวิธีคิดใหม่ๆ การสร้างจิตสำนึกเชิงบูรณาการองค์รวมหรือความคิดเชิงระบบเป็นหนทางในการแก้ปัญหาต่างๆ ในองค์กรหรือการจะพัฒนาองค์กรอย่างแท้จริง ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเปลี่ยนวิธีคิดใหม่

จากเหตุผลและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงระบบของผู้บริหารสถานศึกษากับความสำเร็จในการบริหารงาน ด้านวิชาการของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดชุมพรเพื่อจะได้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นดังกล่าวว่ามีลักษณะอย่างไร ซึ่งผลจากการวิจัยจะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในภาคอนาคตอันใกล้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงระบบของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดชุมพร
2. เพื่อศึกษาความสำเร็จในการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดชุมพร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงระบบกับความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดชุมพร

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงระบบกับความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 11 ในจังหวัดชุมพรเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดชุมพร ปีการศึกษา 2559 จำนวน 993 คน
2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ (Krejcie & Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง เป็นครูจำนวน 278 คน แล้วดำเนินการสุ่มอย่างเป็นระบบ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเองจากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ถามเกี่ยวกับเพศ ประสบการณ์ และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงระบบ ตามความคิดเห็นของครู แบบสอบถามเป็นแบบ Rating Scale ตามมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert's Scale) ในการวัดการส่งเสริมการคิดเชิงระบบ 4 ด้าน ได้แก่ การสร้างความรู้ความเข้าใจ การให้คำปรึกษาการส่งเสริมอิสระในการคิดและการคิดอย่างมีเหตุผลมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .91

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของครู แบบสอบถามเป็นแบบ Rating Scale ตามมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert's Scale) ในการวัดระดับความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาการพัฒนาระบบการเรียนรู้การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาและการนิเทศการศึกษามีความเชื่อมั่นเท่ากับ .93

สรุปผลการวิจัย

1. การส่งเสริมการคิดเชิงระบบโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับดังนี้ ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจ ด้านการคิดอย่างมีเหตุผล ด้านการส่งเสริมอิสระในการคิด และด้านการให้คำปรึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้ ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อผู้บริหารส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็นของตนในการทำงานอย่างเป็นอิสระมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือผู้บริหารส่งเสริมให้ครูทำงานโดยยึดหลักการใช้แผนผังก้างปลา ส่วนผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้เทคนิคกระบวนการคิดเพื่อหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านการให้คำปรึกษาโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อผู้บริหารใช้หลักการนิเทศการศึกษาในการส่งเสริมให้ครูคิดเป็นระบบจากงานที่ปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือผู้บริหารใช้วิธีการสนทนากับครูเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาโดยยึดหลักการคิดเชิงระบบในการแก้ปัญหาให้กับครู ส่วนผู้บริหารนำกรณีศึกษาเข้ามาใช้กับครูเพื่อเป็นการคิดหาสาเหตุของปัญหาโดยอาศัยหลักการคิดเชิงระบบมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านการส่งเสริมอิสระในการคิดโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูรู้จักเลือกใช้ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ มาประกอบในการหาคำตอบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือผู้บริหารส่งเสริมให้ครูปฏิบัติงานด้วยการเปิดใจเพื่อรับฟังความคิดเห็นหรือคำอธิบายจากผู้ร่วมงาน ส่วนผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีระบบแนวคิดที่ยืดหยุ่นและสนองต่อปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และด้านการคิดอย่างมีเหตุผลโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อผู้บริหารส่งเสริมให้ครูหาคำอธิบายถึงสถานการณ์ต่างๆ โดยใช้เหตุผลเป็นองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือผู้บริหารส่งเสริมและกระตุ้นให้ครูนึกถึงผลกระทบของสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการทำงานส่วนผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้เหตุผลความน่าจะเป็นมาเป็นหลักในการทำงานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาด้านการ นิเทศการศึกษา และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้ด้านการ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สถานศึกษาได้รับการ สนับสนุนงบประมาณทรัพยากรในการจัดทำหลักสูตรและการใช้หลักสูตรสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของโรงเรียนเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ส่วนสถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีค่าเฉลี่ย ต่ำสุดด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อครูจัดทำ แผนการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระ และหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือครูจัด กระบวนการเรียนรู้ จัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ส่วนมีระบบ ควบคุมกำกับติดตามให้ครูมีการจัดเตรียมการสอนและบันทึกการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อผู้บริหารมีการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องจากการประเมินผลการวัดผลและประเมินผลมี ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือผู้บริหารมีการวางแผนและกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการวัดผล ประเมินผลร่วมกับครู และฝ่ายวิชาการ ส่วนมีระบบควบคุมติดตามการประเมินผลและนำผลการประเมินมาพัฒนากระบวนการเรียน การสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากเมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อครูทำการวิจัยเพื่อพัฒนาด้านการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือมีการกำหนดเป้าหมาย การจัดทำวิจัย ส่วนมีคู่มือ/เอกสารเพื่อประกอบการจัดทำวิจัยให้แก่บุคลากรในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดด้านการ พัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมี การจัดทำวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนมาบริการอำนวยความสะดวกแก่ครูมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือมีการสำรวจความต้องการของครูในการใช้วัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนส่วนมี การควบคุมกำกับให้ครูได้ใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และด้านการนิเทศศึกษา โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อครูใช้วิธีการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคของการนิเทศ ภายในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือครูนำผลงานจากการนิเทศภายในมาปรับปรุงและพัฒนาการเรียน การสอน ส่วนมีมีนิเทศโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. ผลการศึกษาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงระบบกับความสำเร็จ ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดชุมพร พบว่า มีค่าความสัมพันธ์ (r) อยู่ระหว่าง .20 - .65 และการส่งเสริม กระบวนการคิดเชิงระบบของผู้บริหารสถานศึกษากับความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาตาม ความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับปานกลาง ($r = .51^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. การส่งเสริมการคิดเชิงระบบของผู้บริหารโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับดังนี้ ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการคิดอย่างมีเหตุผลด้านการส่งเสริมอิสระในการคิด และด้านการให้คำปรึกษา ทั้งนี้เพราะการส่งเสริมการคิดเชิงระบบของผู้บริหารถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะส่งผลให้การบริหารประสบความสำเร็จ การคิดเชิงระบบเป็น วิธีการคิดอย่างมีเหตุผล ทำให้ผลของการคิด หรือผลของการแก้ปัญหาที่ได้นั้นมีความถูกต้อง แม่นยำ และรวดเร็วคิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีองภาพรวมที่เป็นระบบและมีส่วนประกอบย่อยๆ โดยอาศัยการคิดในรูปแบบโดยตรง และโดยทางอ้อม ภายใต้กระบวนการด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการคิดอย่างมีเหตุผลด้านการส่งเสริมอิสระในการคิดให้ผู้เรียนมีสมรรถนะตามเป้าหมาย (นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์, 2557) และด้านการให้คำปรึกษา การคิดที่มีความเข้าใจ เชื่อมโยง มีความเชื่อในทฤษฎีระบบเป็นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อรุณารุ่งเรืองวิชกุล. (2556, น.12) กล่าวว่า การคิดเชิงระบบเป็นกระบวนการทางสมองที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการแสดงออกทั้งทางกายและทางวาจาเป็นสิ่งที่ชี้นำและควบคุมการกระทำหรือพฤติกรรมของมนุษย์เพื่อให้บรรลุประสงค์ในสิ่งที่ต้องการและยังเป็นการคิดที่ประกอบด้วยคุณธรรมจริยธรรมจึงจะเป็นความคิดที่สมบูรณ์เพื่อทำให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิตของตนเองและผู้อื่นในสังคมให้คนสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขและยังสอดคล้องกับแนวคิดของพรพรรณ ภูมิภู (2558, น.1) กล่าวว่า การคิดเชิงระบบ เป็นการคิดที่มีความเข้าใจ เชื่อมโยง มีความเชื่อในทฤษฎีระบบเป็นพื้นฐานในสมองคนปกติมีความเข้าใจเกี่ยวกับระบบในสรรพสิ่งที่อยู่ในโลกที่สอดคล้องกับทฤษฎีระบบอยู่แล้ว เพียงแต่ความสามารถในการทำได้ดีในระดับความเข้มข้นของระบบแตกต่างกัน และภคมนวรรณ ขุนพิณ. (2558) กล่าวว่า การคิดเชิงระบบเป็นการคิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งของมนุษย์ที่มีองภาพรวมอย่างเป็นระบบ มีส่วนประกอบย่อยๆ โดยอาศัยการคิดในรูปแบบโดยตรง และทางอ้อมการคิดเชิงระบบโดยมุ่งเน้นการกระทำโดยตรงมีเป้าหมายกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่จำแนกรูปแบบการคิดตามพื้นฐานของมนุษย์

2. ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาและด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เพราะการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ถือเป็นหัวใจสำคัญ งานวิชาการจะเป็นตัวสะท้อนความสามารถและความสำเร็จของการจัดการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารต่างต้องให้ความสำคัญและใส่ใจในการบริหารงานวิชาการเป็นลำดับแรกเพื่อให้สถานศึกษาเกิดการดำเนินงานได้ตามเป้าประสงค์ที่องค์กรได้วางไว้ประกอบกับการแข่งขันทางด้านการศึกษาในปัจจุบันทำให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาผู้บริหารต่างมุ่งเน้นแนวคิดทางการบริหารและการจัดการศึกษาที่มุ่งให้สถานศึกษาเป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ภายใต้กรอบของกฎหมายที่กำหนด มุ่งเน้นผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรรัตน์ โพธิ์เพชร (2557) ได้วิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ และประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนวนลนา คมขำ (2556) ได้วิจัยเรื่องบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขึ้น

พื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทการบริหารงานวิชาการโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ผลการศึกษาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงระบบของผู้บริหารสถานศึกษากับความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดชุมพร พบว่า มีค่าความสัมพันธ์ (r) อยู่ระหว่าง .20 - .65 และการส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงระบบของผู้บริหารสถานศึกษากับความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ($r = .51^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เพราะความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญประการแรกของสถานศึกษา ซึ่งความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการจะเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นถึงความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา การบริหารโดยใช้กระบวนการคิดเชิงระบบจะเป็นตัวช่วยในการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อสถานศึกษา การบริหารที่ดีควรเป็นการบริหารที่แสดงถึงความรู้ ความสามารถ ความเป็นผู้นำ คุณธรรม จริยธรรม บุคลิกด้านบุคคล และเข้าใจการบริหารงานของสถานศึกษาการจัดกระบวนการอย่างเป็นระบบย่อให้นักบริหาร สามารถที่จะมองเห็นภาพรวมขององค์การทั้งหมดตามหน้าที่ที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยพิจารณาองค์การในลักษณะระบบนั้น จะก่อให้เกิดการวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหาขององค์การทั้งระบบซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของออร์มา รุ่งเรืองวิชกุล (2556, น.22) กล่าวว่า การคิดเชิงระบบเป็นความสามารถของบุคคลที่แสดงออกถึงการพิจารณาปัญหาหรือสิ่งต่างๆ อย่างเป็นขั้นตอนทำความเข้าใจปรากฏการณ์หรือสิ่งต่างๆโดยคำนึงถึงองค์ประกอบทั้งหมด (ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก) มีลำดับขั้นตอนเป็นเหตุเป็นผลมีเป้าหมายชัดเจนและยอมรับภาวะความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา ความสลับซับซ้อนและความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงขององค์ประกอบย่อยๆ เพื่อค้นหาและสร้างแบบแผน (Pattern) ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพัฒนาภารกิจให้มีความสมบูรณ์มากที่สุดการคิดเชิงระบบสามารถช่วยให้การออกแบบการแก้ปัญหาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายอย่างรวดเร็ว โดยใช้วิธีคิดหลายๆแบบขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เรชาศรีวิชัย. (2554, น.19) กล่าวว่าทฤษฎีระบบเป็นทฤษฎีที่มีขอบเขตครอบคลุมพฤติกรรมทุกส่วนขององค์การสามารถอธิบายพฤติกรรมองค์การได้ทุกระดับตั้งแต่ระดับองค์กรระดับกลุ่มและระดับบุคคลซึ่งจะมีประโยชน์อย่างมากต่อการบริหารจัดการ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Pegasus Communications (2000) กล่าวว่า การคิดเชิงระบบเป็นการคิดที่มีมุมมองที่ทำให้สามารถมองเห็นสถานการณ์ แบบแผนเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติที่เป็นแนวใหม่และตอบสนองต่อสถานการณ์ และแบบแผนด้วยวิถีทางที่มีระดับดีขึ้นทำให้มีการปรับปรุงกระบวนการที่มีคุณภาพมากขึ้นเรื่อยๆ การคิดเชิงระบบเปรียบเสมือนเป็นภาษาพิเศษที่ช่วยทำให้เกิดการสื่อสารกับระบบรอบๆ ตัวที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพการคิดเชิงระบบเปรียบเสมือนเป็นชุดของเครื่องมือที่ทรงประสิทธิภาพในการช่วยทำให้มองเห็นภาพและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบขององค์ประกอบและพฤติกรรมที่จะทำให้สามารถสื่อสารกับบุคคลอื่นได้อย่างเข้าใจและยังช่วยออกแบบระบบเพื่อการจัดการสำหรับการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะด้านการบริหาร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดเชิงระบบให้กับผู้บริหารสถานศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงานได้วางแผนการปฏิบัติงานแต่ละภารกิจให้บรรลุเป้าหมายตามแผนปฏิบัติงานที่วางไว้ โดยมุ่งผลประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูใช้เทคนิคกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและสรุปเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ กำกับติดตามให้ครูมีการจัดเตรียมการสอนและบันทึกการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมให้มีการนิเทศโดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะด้านวิชาการ

ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการคิดเชิงระบบของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อจะได้ทราบถึงปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการคิดเชิงระบบ

เอกสารอ้างอิง

- กฤตพร แซ่เง่ สายจันทร์ และกัลยกร ภิญโญ. (2558, มกราคม-มิถุนายน). การประเมินผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชนเป็นพื้นที่แบบพึ่งตนเองและยั่งยืน ADP ลำทับ จังหวัดกระบี่. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 7(1).
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: แอล.ที.เพรส จำกัด.
- นวลนภา คมขำ. (2556). *บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. (การศึกษาค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยนเรศวร, สาขาวิชาบริหารการศึกษา.
- นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์. (2557, กรกฎาคม-ธันวาคม). การพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสอนแบบมีส่วนร่วม 4 P. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 6(2).
- พรพรรณ ภูมิภู. (2558). การคิดเชิงระบบ, 9 สิงหาคม 2558. <http://www.kmcenter.rid.go.th/kcfd/information/.../Systems%20Thinking%201.doc>.
- ภคมนวรรณ ขุนพิณ. (2558). การคิดเชิงระบบ, 9 สิงหาคม 2558. http://www.gotoknow.org/user/i_phakamonwan/profil.
- เรา ศรีวิชัย. (2554). *รูปแบบการบริหารงานสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัยที่มีประสิทธิผลในจังหวัดนนทบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์)*. มหาวิทยาลัยศรีปทุม, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.
- วรชัย เยาวปาณี. (2552). *กระบวนการคุณภาพซิกซ์ ซิกมา. คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*.
- อรอุมา รุ่งเรืองฉิมกุล. (2556). *การพัฒนาแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูนักวิจัยด้วยการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้สำหรับข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ผู้ใหญ่.

- อมรรัตน์ โพธิ์เพชร. (2557). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.
- Kerjcie and Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Journal of Education and Psychological Measurement*.
- Kreutzer. (2001). *Foreword: Systems Dynamics in education*. System Dynamic.
- Pegasus Communications. (2000). *Organizational learning: The competitive advantage of the future*. London: Prentice Hall.
- Senge. (1990). *The Fifth Discipline. The Art and Practice of the Learning Organization*. New York: Doubleday/Currency.

ผู้เขียน

นางสาวอาทิตย์ ตักดีจันทร์

ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
272 หมู่ 9 ตำบล ชุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี รหัสไปรษณีย์ 84100
e-mail: beeatittaya@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นัจจรี เจริญสุข

ประธานกรรมการที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
272 หมู่ 9 ตำบล ชุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี รหัสไปรษณีย์ 84100
e-mail: jnatjaree@hotmail.com

ดร.สมคิด นาคขวัญ

กรรมการที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
272 หมู่ 9 ตำบล ชุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี รหัสไปรษณีย์ 84100
e-mail: somkid_nar@hotmail.com